

In deze figuur is getracht informatiestromen (zwarte lijnen) en de overeenkomsten die moeten worden afgesloten (oranje pijlen) naast elkaar te leggen. Binnen een STEVIN-project (gesymboliseerd door het zuiltje) werken academische (en eventueel niet-academische) partners samen. Er kan door alle partijen achtergrondkennis ingebracht worden die soms ook aan de NTU gelicentieerd moet worden in het geval de achtergrondkennis onderdeel uitmaakt van de projectresultaten. Daarnaast kan een STEVIN-project data en kennis van "derden", niet betrokken partijen, gebruiken (bv krantenarchieven of archieven met audio-visueel materiaal), die eveneens aan de NTU gelicentieerd moet worden in het geval deze data en kennis onderdeel uitmaken van de projectresultaten. De NTU sluit daartoe licentieovereenkomsten af met de projectpartners (pijl 3) en met de derden (pijl 4). De rechten op de binnen het STEVIN-project verworven kennis en data moeten aan de NTU overgedragen worden: dat gebeurt in pijl 5.

De TST-centrale geeft namens de NTU de resultaten van de STEVIN-projecten in licentie aan eindgebruikers. De eindgebruikers kunnen de resultaten (kennis, data of derivaten) voor niet-commercieel onderzoek gebruiken (pijl 1) of er commerciële bedoelingen mee hebben (pijl 2). In dat laatste geval kunnen ze de resultaten van de projecten gebruiken voor eigen onderzoek en/of om er zelf derivaten mee te maken en/of om de al gemaakte derivaten van de projecten commercieel uit te nutten.

Toelichting

Stevin-project

STEVIN (Spraaak- en Taaltechnologische Essentiële Voorzieningen In het Nederlands) is een meerjarig onderzoeks- en stimuleringsprogramma voor Nederlandstalige taal- en spraaktechnologie dat gezamenlijk door de Vlaamse en Nederlandse overheid wordt gefinancierd en wordt beheerd en gecoördineerd door de NTU (Nederlandse Taalunie). Ten behoeve van dit STEVIN-programma verleent de NTU subsidie aan bepaalde partijen, zoals universiteiten en bedrijven, om onder meer digitale taalmaterialen tot stand te brengen. Het doel van STEVIN is de distributie en beschikbaarstelling van deze met overheidsmiddelen ontwikkelde digitale taalmaterialen, ten behoeve van welke doel het bronnencentrum met de naam "TST-centrale" is opgericht.

Wanneer de digitale taalmaterialen binnen een STEVIN-project ontwikkeld zijn, stelt de NTU deze via de TST-centrale ter beschikking aan derden, waaronder individuele natuurlijke personen, universiteiten, bedrijven en kennisinstellingen, ten behoeve van onderzoek en productontwikkeling (**pijlen 1 en 2**). De NTU wordt in deze vertegenwoordigd door het INL (Instituut voor Nederlandse Lexicologie).

De digitale taalmaterialen worden met subsidie van de NTU ontwikkeld door externe partijen, die een subsidieaanvraag bij de NTU hebben ingediend. Eén partij wordt als projectverantwoordelijke aangewezen. De overige partijen binnen een project zijn de projectpartners. Voor aanvang van het STEVIN-project regelen de projectverantwoordelijke en de projectpartners hun onderlinge (rechts)verhouding in een consortium agreement.

Om te waarborgen dat de NTU de ontwikkelde materialen (de projectresultaten) via de TST-centrale ter beschikking kan stellen, dienen de Intellectuele Eigendomsrechten (ook wel IPR genoemd) op deze materialen in beginsel in handen van de NTU te komen. Dit dient te geschieden middels een overeenkomst van overdracht die aan het einde van een STEVIN-project tussen de NTU enerzijds en de projectverantwoordelijke en de projectpartners anderzijds wordt afgesloten (**pijl 5**). Voordat het project begint is al een committeringsbrief opgesteld en ondertekend waarin de projectverantwoordelijke en de projectpartners bevestigen dat zij aan het einde van het STEVIN-project alle (Intellectuele Eigendomsrechten op de) projectresultaten aan de NTU zullen overdragen.

Op de overdracht van projectresultaten aan de NTU wordt een uitzondering gemaakt voor achtergrondkennis (ook wel background knowledge genoemd). Hieronder wordt verstaan kennis of producten die de projectverantwoordelijke en/of de projectpartners reeds hadden ontwikkeld voordat zij gingen deelnemen aan het STEVIN-project. Het gaat dus om kennis en producten die onafhankelijk van het STEVIN-project reeds ontwikkeld waren. Ten aanzien van deze achtergrondkennis dienen de projectverantwoordelijke en de projectpartners een licentie te verlenen aan het NTU, uitsluitend voor zover deze achtergrondkennis

een onderdeel uitmaakt van de STEVIN-projectresultaten (**pijl 3**). Er zijn twee manieren om de licentie te realiseren. Als de NTU meent dat de achtergrondkennis in meerdere projecten kan worden gebruikt, wordt een ruime licentie verleend, waarin wordt geregeld dat de NTU de achtergrondkennis beschikbaar kan stellen als onderdeel van de projectresultaten én dat de NTU de achtergrondkennis binnen andere projecten mag inzetten. Als de achtergrondkennis alleen relevant is voor het specifieke STEVIN-project, wordt uitsluitend een licentie verleend waarin wordt geregeld dat de NTU de achtergrondkennis beschikbaar kan stellen als onderdeel van de projectresultaten. De licentie dient in alle gevallen zo ruim te zijn dat de NTU niet wordt belemmerd in de beschikbaarstelling van de projectresultaten via de TST-centrale.

Daarnaast kan het voorkomen dat derde partijen, die niet bij het STEVIN-project betrokken zijn als projectverantwoordelijke of projectpartner, data en kennis aan de projectverantwoordelijke en projectpartners ter beschikking stellen om dit te kunnen gebruiken voor het tot stand brengen van de projectresultaten. Wanneer de data en kennis van derden onderdeel uitmaken van de projectresultaten, moet ervoor worden zorggedragen dat de NTU een licentie verkrijgt ten aanzien van de data en kennis. De licentie dient wederom zo ruim te zijn dat de NTU niet wordt belemmerd in de beschikbaarstelling van de projectresultaten via de TST-centrale. Er zijn wederom twee manieren om deze licentie te realiseren. Als de NTU meent dat de data en kennis van derden in meerdere projecten kan worden gebruikt, wordt een ruime licentie verleend. Als de data en kennis van derden alleen relevant is voor het specifieke STEVIN-project, wordt uitsluitend een licentie verleend waarin wordt geregeld dat de NTU de data en kennis van derden beschikbaar kan stellen als onderdeel van de projectresultaten. Dit wordt geregeld in **pijl 4**.

Om te bevorderen dat de rechten goed worden geregeld, is een aantal voorbeeld overeenkomsten ontwikkeld (IPR-templates). Deze zullen hieronder nader worden toegelicht.

Korte toelichting bij pijlen

Pijlen 1 en 2 Overeenkomsten tussen de NTU en de eindgebruikers van projectresultaten.

Pijl 3 Overeenkomst tussen de projectverantwoordelijke en de projectpartners enerzijds en de NTU anderzijds, waarin een licentie wordt verleend aan de NTU om de achtergrondkennis van de projectverantwoordelijke en de projectpartners als onderdeel van de projectresultaten aan eindgebruikers ter beschikking te stellen en/of om de achtergrondkennis in andere projecten in te zetten.

Pijl 4 Overeenkomst tussen de NTU enerzijds en een derde die data en kennis ter beschikking stelt, anderzijds.

Pijl 5 Overeenkomst tussen de projectverantwoordelijke en de projectpartners enerzijds en de NTU anderzijds, waarin de projectverantwoordelijke en de projectpartners de (intellectuele eigendomsrechten op de) projectresultaten overdragen aan de NTU én waarin zij een licentie aan de NTU verlenen ten aanzien van eventuele achtergrondkennis.

Pijlen 3 en 5 vallen samen. Zowel de licentie als de overdracht worden in één contract geregeld.

Eindgebruiker (pijlen 1 en 2)

Ten aanzien van al het materiaal dat via de TST-centrale ter beschikking wordt gesteld aan eindgebruikers, moeten licentieovereenkomsten worden afgesloten tussen de NTU (vertegenwoordigd door het INL) en de eindgebruiker.

Er zijn verschillende soorten eindgebruikers. In de eerste plaats is er een onderscheid tussen commerciële eindgebruikers (bedrijven) en niet-commerciële eindgebruikers (zoals universiteiten). Als een niet-commerciële partij het materiaal toch voor commerciële doeleinden wil inzetten, wordt de partij ook als commerciële partij aangemerkt.

In de tweede plaats is er een onderscheid tussen partijen die het materiaal alleen willen raadplegen, bijvoorbeeld voor eigen onderzoek, en partijen die op basis van het materiaal nieuwe producten willen ontwikkelen (derivaten).

In sommige gevallen zal er sprake zijn van één individuele eindgebruiker, in andere gevallen van een bedrijf of (faculteit van een) universiteit als eindgebruiker. De nadere omschrijving van welke personen of (delen van) organisaties als eindgebruiker worden aangemerkt, zal worden opgenomen in een bijlage bij de licentie-overeenkomst.

A. Raadplegen

De inhoud van de licentie-overeenkomst voor zowel commerciële als niet-commerciële partijen is identiek, alleen de prijs verschilt. De template voor deze overeenkomst heet **“Licentieovereenkomst eindgebruiker onderzoek”** en wordt aangeduid als overeenkomst **A**. Eindgebruikers mogen de projectresultaten alleen raadplegen, gebruiken voor eigen onderzoek en ter toelichting van het eventueel door de eindgebruikers gegeven onderwijs. Daarnaast mogen deze eindgebruikers in publicaties of presentaties verwijzen naar de projectresultaten of melding maken van het gebruik van de projectresultaten, uiteraard zonder de projectresultaten openbaar te maken. De overeenkomst wordt steeds voor bepaalde tijd aangegaan.

B. Derivaat

De template voor deze overeenkomst heet **“Licentieovereenkomst eindgebruiker derivaat”** en wordt aangeduid als overeenkomst **B**. Eindgebruikers mogen de projectresultaten gebruiken om derivaten te ontwikkelen, onder de voorwaarde dat de projectresultaten niet herkenbaar in de derivaten zijn terug te vinden. Deze overeenkomst wordt aangegaan voor onbepaalde tijd. De NTU kan de overeenkomst opzeggen, wanneer de eindgebruiker in strijd handelt met de bepalingen uit de overeenkomst, wanneer de eindgebruiker failliet wordt verklaard, of wanneer niet binnen een bepaalde termijn een begin is gemaakt met de ontwikkeling van het derivaat. Indien gewenst kunnen meer opzeggingsmogelijkheden worden opgenomen. Aan het slot van deze toelichting zal nog nader worden ingegaan op de juridische perikelen omtrent opzegging van overeenkomsten.

Kennis van derden (pijl 4)

Er zijn derden die geen projectpartner zijn, maar die wel kennis en data ter beschikking stellen voor gebruik binnen een Stevin project.

A. Overeenkomst NTU

De template daarvoor heet "**Licentieovereenkomst derde - NTU**" en wordt aangeduid als overeenkomst **C**. Er is in de template gekozen voor een overeenkomst voor onbepaalde tijd, die met inachtneming van een opzegtermijn van 2 jaren kan worden opgezegd. De reden voor de lange opzegtermijn is dat de NTU niet geconfronteerd wil worden met een plotselinge eenzijdige opzegging. Er zijn nog andere mogelijkheden om opzegging te bemoeilijken. Hierop wordt in het slot van deze toelichting nader ingegaan.

Projectverantwoordelijke en partners (pijlen 3 en 5)

B. Overeenkomst met NTU

Tussen de NTU en de projectverantwoordelijken en partners moeten 2 overeenkomsten worden gesloten. Eén overeenkomst voordat het project begint, waarin de partners beloven dat zij alle rechten op de eindresultaten aan de NTU zullen overdragen en ten aanzien van achtergrondkennis en kennis en data van derden een licentie zullen verlenen aan de NTU. Dit is reeds gebeurd in de committeringsbrief. De andere overeenkomst moet aan het einde van het project worden gesloten. In deze overeenkomst moeten alle rechten definitief worden overgedragen en moet ten aanzien van de achtergrondkennis een licentie worden verleend aan de NTU. De template voor deze overeenkomst heet "Overeenkomst projectresultaten" en wordt aangeduid als overeenkomst D. Met betrekking tot de mogelijkheden van opzegging geldt hetzelfde als voor overeenkomst C.

Duur en opzegging licenties

Voor alle duidelijkheid wordt hieronder nog kort ingegaan op de problemen die bij het beëindigen van overeenkomsten kunnen spelen.

Bij de overeenkomsten waarin derden of de projectpartners een licentie aan de NTU verlenen voor het openbaar maken van achtergrondkennis, is het voor de NTU van groot belang dat deze licenties niet zomaar eenzijdig beëindigd kunnen worden door de derden of de projectpartners. Het gaat om overeenkomsten C en D. Om die reden is in de werkgroep gediscussieerd over de vraag hoe de beëindiging van de overeenkomsten geregeld moet worden.

Er zijn verschillende mogelijkheden:

1. overeenkomst voor onbepaalde tijd;
2. overeenkomst voor bepaalde tijd. Daarbij is van belang dat er in de literatuur en de rechtspraak over het algemeen vanuit wordt gegaan dat een contract voor onbepaalde tijd in beginsel opzegbaar is, zolang maar een redelijke

opzegtermijn in acht wordt genomen (en in sommige gevallen: zolang de schade wordt vergoed). Welke opzegtermijn redelijk is, hangt af van de omstandigheden van het geval, zoals de termijn die de andere partij nodig heeft om een vervangend product te ontwikkelen, de reeds verstreken duur van de overeenkomst en het belang van de wederpartij bij opzegging van het contract.

Het nadeel van een contract voor onbepaalde tijd is derhalve dat deze in beginsel kan worden opgezegd, waarbij van tevoren niet duidelijk is welke opzegtermijn in acht moet worden genomen.

Bepaalde tijd

Contracten voor bepaalde tijd kunnen pas worden opgezegd, wanneer de bepaalde tijd verstreken is. Tussentijdse opzegging is alleen mogelijk wanneer sprake is van onvoorziene omstandigheden die van dien aard zijn dat voortzetting van de overeenkomst niet kan worden geveerd.

Het nadeel van een contract voor bepaalde tijd is dat deze afloopt na het verstrijken van de bepaalde duur. In de overeenkomst kan wel automatische verlenging worden overeengekomen, maar het risico blijft bestaan dat de wederpartij tijdig te kennen geeft geen prijs te stellen op verlenging.

Mogelijke oplossingen

Om mogelijk geschillen en gerechtelijke procedures op dit punt te voorkomen, is ervoor gekozen om in de templates uit te gaan van een contract voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 2 jaar.

Het is mogelijk om de opzegging nog verder te 'bemoedigen', door te bepalen dat alleen mag worden opgezegd wanneer sprake is van een dringende reden of van drastisch gewijzigde omstandigheden. Er zou dan bepaald kunnen worden dat wanneer sprake is van dergelijke omstandigheden partijen met elkaar in overleg dienen te treden over een oplossing (anders dan opzegging) die aan de belangen van beide partijen recht doet. Wanneer dan toch voor opzegging wordt gekozen, kan bepaald worden dat de opzegtermijn in elk geval lang genoeg moet zijn om de NTU de gelegenheid te bieden een vervangend product te ontwikkelen of van een derde af te nemen.

Er kan zelfs voor worden gekozen om te bepalen dat de overeenkomst in het geheel niet kan worden opgezegd, maar ook dan geldt dat opzegging in geval van bijzondere omstandigheden toch mogelijk is wanneer een redelijke opzegtermijn in acht wordt genomen.

Vermoedelijk zal het punt van de opzegging in veel gevallen een onderwerp zijn waarover de licentiegevers nader wensen te onderhandelen. Voor die gevallen is het handig om te weten welke andere mogelijkheden er zijn. Uiteraard zijn er meer mogelijkheden denkbaar dan hierboven genoemd.

Andere mogelijke scenario's

In de werkgroep is ook besproken wat er moet gebeuren wanneer de NTU ophoudt te bestaan of failliet gaat. Hoewel dit vermoedelijk niet snel zal gebeuren, is er in de contracten C en D toch rekening mee gehouden. Besloten is om te bepalen dat wanneer de NTU op enig moment mocht ophouden te bestaan, de licentie beëindigd kan worden, tenzij een andere rechtspersoon de taken van de NTU overneemt.